

Використана література:

1. Концепція трудової підготовки школярів України // Освіта. Спецвипуск-посібник. – 1993. – № 228 (4320). – С. 7–8.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. № 842 “Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення” [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF> (дата звернення 10.01.2012).
3. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. – 2004. – № 5 (500). – С. 1-13.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 1994 р. № 48 “Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF> (дата звернення 11.01.2012).
5. Мюнстерберг Б., Бехтеров В. и Меде Г. Сборник статей по прикладной психологии. – М.: Государственное техническое издательство, 1922. – 124 с.
6. Закон України “Про охорону праці”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> 25.06.2011 (дата звернення 12.02.2012).
7. Мадзігон В. Н. Продуктивная педагогика. Политехнические основы соединения обучения с производительным трудом : монография. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 360 с., рис., табл.
8. Піддячий М. І. Підготовка старшокласників до професійної діяльності в умовах профільного навчання : монографія. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 228 с., іл.

Тумашинский В. И. Концептуальные основы профессиональной ориентации в системе общего среднего образования Украины.

Обосновываются концептуальные положения системы профориентационной работы в Украине. Раскрываются структура системы профориентации и направления её совершенствования в Украине.

Ключевые слова: *концепция, система, структура системы профессиональной ориентации, профильное обучение, профессиональное самоопределение.*

Tumashinskiy V. Conceptual principles of professional orientation in the system of secondary education of Ukraine.

It is grounded the conceptual principles of system of professional orientation work in Ukraine. It is covered the structure of professional orientation system and the direction of its improvement in Ukraine.

Keywords: *conception, system, structure of system of professional orientation, profile education, professional self-definition.*

Філонич О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті дається визначення поняття “інновація”, “інноваційні педагогічні технології”. Розкриваються основні методологічні вимоги, яким повинна відповідати педагогічна технологія. Аналізуються основні групи інноваційних педагогічних технологій, які підвищують якість підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів.

Ключові слова: *інновація, інноваційні педагогічні технології, якість підготовки спеціалістів, інформаційна компетентність, новаторство, творча індивідуальність.*

Сучасність ставить перед педагогічною освітою особливі завдання і, в першу чергу, ставить завдання підготовки професіонала в освітній галузі, педагога-майстра, педагога-гуманіста. Модель педагога ХХІ століття передбачає передусім професійну, компетентну,

таку, що творчо розвивається особистість, в якій переважають духовно-етичні, гуманні якості. Вчитель-гуманіст повинен мати власний почерк педагогічної діяльності, уміти ставити і вирішувати завдання гуманного виховання, встановлювати гуманістичний стиль взаємин з учнями, організовувати спільний пошук цінностей і норм поведінки.

Сучасна українська система освіти зазнає сьогодні цілий ряд змін, що виражаються в появі альтернативних типів учбових закладів, використанні нових програм і допомоги, зміні змісту освіти, застосуванні нових педагогічних технологій і інших інновацій [3, с. 46].

Це вимагає від педагога широти ерудиції, гнучкості мислення, активності і прагнення до творчості, здібності до аналізу і самоаналізу, готовності до нововведення.

Підготовка сучасного педагога повинна відповідати вимогам, що висувуються до інноваційної діяльності, потрібне моделювання структури такої діяльності майбутнього педагога, яка формує готовність до сприйняття, розробки або використання новітніх освітніх програм, технологій, та не впливає на його професійну позицію.

Результати аналізу педагогічної теорії та практики показують, що питання впровадження інноваційних технологій при підготовці вчителів технологій залишається ще мало дослідженим.

Представники експериментальної педагогіки Г. Холл, Е. Торндайк, У. Кілпатрик на основі лабораторних спостережень висунули теорію вродженої розумової обдарованості, а як основний педагогічний принцип – саморозвиток особистості. Теорія вродженої розумової обдарованості зародилася в Англії, але набула поширення в США. Педагоги П. Блум, Р. Ганьє, Б. Скіннер, Дж. Брунер розробляли раціоналістичну модель освіти. А. Маслоу, А. Комбс мають інший погляд на освіту, тому вони є представниками феноменологічного напрямку, який розглядає гуманістичну спрямованість освіти. Успішна самореалізація творчого потенціалу педагогом у процесі творчої діяльності неможлива без самоаналізу у самокорекції та самоорганізації. Саморозвиток особистості й самореалізація її інтелектуальних і творчих сил відбуваються наче зсередини власних інтересів, потреб, установок, усвідомлення власних здібностей і можливостей (Н. Кузьміна). Здатність педагога займатися самоаналізом, тобто здатність до критичного переосмислення власного досвіду дістала назву педагогічної рефлексії. У характеристиці педагога стандартно визначають 4 основні складові його кваліфікації: компетентність, моральність, ініціативність, умілість.

Також можна погодитися з науковцями В. Володько, П. Сікорським, О. Ярошенко, В. Масловим, В. Пекельною, А. Фурманом, В. Шулдиком, І. Козловською, А. Сологубом у тому, що в основі теорії навчання має бути єдиний системний підхід, комплексне дослідження та наукове розроблення й обґрунтування з широким виходом на технології педагогічного процесу. Великого значення для організації навчально-виховного процесу набуває інтеграція наук, а саме: соціальна психологія досліджує проблеми вміння вчителя спілкуватися з учнями та організовувати їх діяльність; фахівці риторики (як сучасної науки) розглядають питання про виступ вчителя, його техніку, переконання. Інформатика розглядає питання передачі знань – тобто інформаційний процес, педагогічна кібернетика – нові методи і засоби навчання, психолінгвістика – вміння говорити з людьми різного віку, кібернетична педагогіка та педагогічний менеджмент – питання оптимального управління навчальним процесом та ефективність навчання.

Мета статті – теоретично обґрунтувати питання використання інноваційних технологій при підготовці вчителів технологій, а також аналіз ключових понять означуваної проблеми, їх місце і роль в сучасній освіті.

Завдання статті – акценти в трудовій підготовці учнівської молоді повинні зміститися від фактично ремісничого навчання до формування та розвитку творчої

ініціативи, творчого пошуку, інтелектуального навчання всього змісту “Технологій”, створення реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня за допомогою використання інноваційних технологій. Тому доцільно теоретично обґрунтувати та опрацювати наукові джерела, які стосуються питання використання інноваційних технологій при підготовці вчителів технологій, дослідити особливості використання інноваційних технологій.

Нинішній етап розвитку суспільства характеризується швидкими темпами розповсюдження інформації. Недарма існує афоризм: *“Хто володіє інформацією – той володіє світом”*. І це дійсно так. Адже інформаційні технології працюють в усіх галузях людського життя, розпочинаючи з космічних технологій і закінчуючи сільським господарством. Створення комп’ютерних програм стало вигідною індустрією. Поширення Інтернет-технологій надало людству необмежений доступ до будь-якої галузі людських знань. Не обминули комп’ютерні технології й такої галузі людського життя, як освіта. Нові інформаційні технології перетворюють навчання в захоплюючий процес, сприяють розвитку дослідницьких навичок учнів. На даному етапі розвитку освіти в Україні, комп’ютерні класи не являються диковинкою, і навіть кожна сільська малокомплектна школа, має комп’ютерний клас з досить непоганими технічними характеристиками. В ногу з часом, з’являються навчальні комп’ютерні програми, або як їх називають – “Програмний навчальний засіб” для проведення уроків з різних предметів за екраном монітора, в комп’ютерному класі. В таких уроків безліч прихильників, але є також багато супротивників. Що ж, кожен має право на власну думку з цього приводу, а ми сьогодні розглянемо як можна застосувати комп’ютер на уроках трудового навчання, та гурткових заняттях технічних гуртків. На мою думку, технологія проведення уроків з використанням сучасних технічних засобів і нових інформаційних технологій тренує й активує пам’ять, спостережливість, кмітливість, концентрує увагу учнів, змушує їх по новому оцінити пропоновану інформацію. Одночасно, комп’ютер на уроці значно розширює можливості подання навчального матеріалу. Застосування кольорів, графіки, звуку, сучасних засобів відеотехніки, дозволяє моделювати різні ситуації й середовища. Це в свою чергу, дозволяє вирішити ще одне найважливіше питання – мотивацію до навчання, адже вчитися стало цікаво. А коли вчитися стає цікаво, на чолі стає процес навчання зі своїми специфічними особливостями, а комп’ютер стає потужним інструментом що дозволяє вирішувати нові, раніше не вирішені дидактичні завдання, при умові що цей потужний інструмент буде вміло використовуватися.

В умовах модернізації середньої освіти, проблема вчителя набула ще більшого значення, вона є першочерговою на цьому етапі реформування освіти. Проблема вчителя сьогодні охоплює питання добору молоді на педагогічні спеціальності, підготовки педагогічних працівників різних ланок освіти: вихователів дошкільних закладів, вчителів, соціальних педагогів, практичних психологів, дефектологів, майстрів виробничого навчання, інженерів-педагогів. Їхньої професійної діяльності та післядипломної освіти. Саме вчителю належить втілити в життя основні принципи освіти суверенної української держави: доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освіти; рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку: гуманізм, демократизм; пріоритетність загальнолюдських цінностей над політичними і класовими інтересами; органічний зв’язок з національною історією, культурою, традиціями; незалежність державної системи освіти від політичних партій, інших громадських і релігійних організацій; науковий, світський характер освіти у державних навчально-виховних закладах; інтеграція з наукою та виробництвом, взаємозв’язок з освітою інших країн; єдність і наступність, безперервність і різноманітність освіти, відповідність її світовому рівню [1; 2].

У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчально-виховного процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес – це “цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів”. У значенні продукту діяльності визначимо інновацію як оригінальні, новаторські способи та прийоми педагогічних дій і засоби.

Пріоритетне завдання трудового навчання згідно з Національною доктриною розвитку освіти у XXI столітті полягає у формуванні технологічно грамотної особистості, забезпеченні підготовки її до трудової діяльності в умовах високотехнологічного інформаційного суспільства [4, с. 3-6].

Змістову основу підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності повинні складати нововведення, що застосовуються на сучасному етапі у процесі трудової підготовки школярів.

Під час вивчення шкільного предмета учнів залучають до трудової діяльності в різних сферах виробництва та домашнього господарювання. Учителі трудового навчання вводять учнів у світ сучасного виробництва, знайомлять з науковими основами його організації та управління, технікою та технологіями, основними групами професій, допомагають школярам у професійному самовизначенні. Оновлення змісту освітньої галузі “Технологія” на сучасному етапі, його спрямування та забезпечення умов для реалізації особистісно орієнтованого підходу до трудового навчання створили умови для відродження і застосування методів проектів. Проектно-технологічна діяльність є основою особистісно-орієнтованого навчання, інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Її використання сприяє вирішенню проблеми диференціації, індивідуалізації навчання, роботи з обдарованими дітьми.

Зміст навчального матеріалу окремих модулів, розділів і тем шкільної програми з трудового навчання дозволяє вчителям розробляти і проводити нестандартні уроки. Специфіка уроків трудового навчання дозволяє використовувати не лише лінійну структуру навчання, коли близько 80% учнів виконують один і той же вид роботи – повторення, вивчення нового матеріалу, виконання практичної роботи, але й паралельну, нелінійну. На уроках нелінійної структури застосовуються групові форми організації навчально-трудої діяльності учнів. Уроки такої структури мають певні переваги, бо дозволяють ефективно працювати в умовах диференціації навчання. Проте, такі уроки складніші для управління, їх проведення потребує високої майстерності вчителя.

Останнім часом у практику ширше впроваджуються інтерактивні методики (навчання у взаємодії), використання яких можливе за умови парних та групових форм організації начально-трудої діяльності. Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це взаємне навчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де учень і вчитель – це рівноправні суб'єкти навчально-виховного процесу.

Важливе завдання професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів трудового навчання полягає у підготовці творчих педагогів, здатних самостійно мислити, аналізувати різноманітні методичні і практичні матеріали, альтернативні підручники, програми, здійснювати їх відбір і будувати власну роботу у відповідності до сучасних вимог розвитку системи освіти. Випускник повинен вміти самостійно оцінювати і творчо застосовувати будь-які традиційні або нові підходи у трудовому навчанні.

Майбутні вчителі трудового навчання повинні оволодіти базовими знаннями з педагогічної інноватики, інформацією про процеси оновлення сучасної загальноосвітньої школи, інноваційні підходи, що застосовуються в освітній галузі “Технологія”, ознайомитися з досвідом вчителів-новаторів, які працюють у фаховій галузі, а також вчителів інших предметів.

На основі проаналізованих існуючих в теорії і практиці підходів розв’язання проблеми підготовки майбутніх вчителів до інноваційної діяльності, можна зробити висновок, що у процесі такої підготовки актуалізується проблема практичного освоєння майбутніми вчителями інновацій (загальнопедагогічних, професійно-фахових, персонал-технологій). Аналіз теоретичних підходів до підготовки майбутніх учителів трудового навчання як суб’єктів інноваційної діяльності дозволив визначити, що на сьогодні необхідне використання таких форм і методів, які поєднують інформаційно-просвітницьку та діяльнісну складові підготовки і спрямовані на формування особистості майбутніх учителів, здатних на високому рівні виконувати свою місію в соціальній і професійній структурі суспільства.

Висновок. Теоретичну основу підготовки студентів до інноваційної діяльності складають такі напрями інноваційної діяльності вчителів трудового навчання, як: створення авторських програм (внесення змін у зміст шкільного предмета), запровадження у процес трудової підготовки школярів різноманітних типів, форм, методів навчання, ефективне поєднання традиційних та інноваційних підходів до організації навчально-виховного процесу (індивідуалізація навчання, робота з обдарованими дітьми, інтерактивні методики, нестандартні уроки, метод проектів, теорія вирішення винахідницьких задач, дидактичні ігри тощо), добір та створення засобів навчання, організація роботи учнів з навчальною інформацією на заняттях трудового навчання, пошук ефективних форм взаємодії вчителя та учнів, видів підтримки й допомоги школярам під час виконання практичних завдань. Звісно, що основа цих умінь та навичок закладається під час навчання. Цю умову необхідно використати під час викладання методичних курсів з предметів, що становлять основу технологічного навчання.

Важливою умовою й провідним фактором успішності процесу підготовки педагога-новатора є безперервна освіта, оскільки вона, по-перше, відповідає потребам і закономірностям розвитку інформаційного суспільства і є фактором формування, розвитку і постійного забезпечення сукупної культури педагога, а по-друге, адекватна специфіці педагогічної діяльності, ролі і місцю особистості вчителя-дослідника, новатора у педагогічному процесі, що передбачає безперервне збагачення професійно-значущих дослідницьких якостей.

Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та впровадження їх у всі ланки людської діяльності а також розповсюдження мультимедійних технологій, створюють реальні можливості для їхнього використання в системі освіти з метою розвитку творчих здібностей дитини в процесі навчання. Але при цьому оцінка якості навчання зазвичай здійснюється за рівнем знань, умінь та навичок. Підвищення якості навчання учнів загальноосвітніх шкіл досягається шляхом створення педагогічних умов навчання, таких, при яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність, що робить продуктивним сам процес навчання. Прикладом таких ефективних педагогічних технологій є використання інтерактивних технологій на уроках, зокрема технологій.

Отже, розробка та виконання творчих проектів школярами сприяє технологічному навчанню, формуванню технологічної культури кожної підростаючої особистості, що допоможе їй по-іншому дивитися на середовище проживання, більш раціонально

використовувати ресурси, примножувати природні скарби і людський потенціал. Відроджуючи проектний метод навчання, при його вмілому використанні можна посправжньому виявити і розвинути здібності особистості, її потенційні можливості. Необхідність урахування сучасної інноваційної ситуації та майбутніх змін в освітньому середовищі вимагає, на мою думку, переорієнтації дисциплін всіх циклів професійної підготовки (гуманітарного та соціально-економічного, природничо-наукового, професійної і практичної підготовки) на формування випускника вищої школи як суб'єкта інноваційної діяльності.

Сказане вище дозволяє стверджувати, що вивчення питань підготовки майбутніх учителів трудового навчання до інноваційної педагогічної діяльності є актуальним та перспективним у світлі розбудови системи національної освіти.

Використана література:

1. *Волинець А.* Сучасні педагогічні новації і школа майбутнього // Рідна школа. – 1994. – № 8.
2. *Барбіна С.* Гуманізація освіти. Навчально-методичний посібник. – Херсон, 2001. – 60 с.
3. Державна національна програма “Освіта” (Україна XXI ст.). – К., 1994. – С. 46
4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті (проект). – К. : Шкільний світ, 2001. – С. 3-6.

Филоныч О. В. Использование инновационных методик обучения учителей технологий.

В статье дается определение понятия “инновация”, “инновационные педагогические технологии”. Раскрываются основные методологические требования, которым должна соответствовать педагогическая технология. Анализируются основные группы инновационных педагогических технологий, которые повышают качество подготовки специалистов на уровне международных стандартов.

Ключевые слова: инновация, инновационные педагогические технологии, качество подготовки специалистов, информационная компетентность, новаторство, творческая индивидуальность.

Filonych O. V. The use of innovative methods of studies of teachers of technologies.

In the article the determination of notion is given “innovatsiya”, “innovative pedagogical technologies”. The basic methodological requirements which pedagogical technology must answer to open up. The basic groups of innovative pedagogical technologies, which promote quality of preparation of specialists at the level of international standards, are analysed.

Keywords: innovation, innovation pedagogic technologies, qualification of training of specialists, informative competence, innovation, creative individuality.

Харламенко В. Б.
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
Харламенко І. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

САМОВИЗНАЧЕННІСТЬ І ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ

У статті обґрунтовується значення самовизначеності і професіоналізації вчителя. Описуються етапи та концептуальні положення професіоналізації.

Ключові слова: професієнтологія, професійна самовизначеність, професіоналізація, особистість вчителя.